

Споживачі бібліографічної інформації та особливості їх інформаційних потреб

ВДОВІЧЕНКО О. О., КУЛАКОВСЬКА О. В.

Кривий Ріг, Україна

Анотація

Розглянуто особливості інформаційних потреб користувачів бібліографічної інформації Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізького національного університету». Розкрито сутність інформаційних потреб, інформаційного циклу та інформаційної діяльності. Проаналізовано роботу інформаційно-бібліографічного відділу Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізького національного університету».

Ключові слова: *бібліотека ВНЗ, користувачі бібліотеки, задоволення інформаційних потреб.*

Abstract

The article describes peculiarities of information needs of bibliographic information users at Kryvyi Rig Pedagogic Institute of Kryvyi Rig National University. The nature of information needs, information cycle and information activity is exposed. Work of informative bibliographic department of Kryvyi Rig Pedagogic Institute of Kryvyi Rig National University is analysed.

Keywords: *higher education institution library, library users, satisfaction of information needs.*

Будь-яка галузь людської діяльності потребує інформаційного забезпечення. Жодне виважене рішення в науці, політиці, економіці чи в комерційній діяльності не можна приймати без належного інформаційного забезпечення. Тому

Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства

2013

кожна людина, в якій би галузі вона не працювала, користуючись документованою інформацією, має володіти основами її пошуку, аналізу і використання.

Дефіцит часу потребує перекладання на спеціальну інформаційну службу у відповідності до потреб користувачів таких завдань:

- постійного слідування за інформацією щодо визначених інформаційних потреб;
- витягу необхідних інформативних елементів з усього масиву інформації;
- аналітико-синтетичного перетворення вихідної інформації.

Виконання цих завдань потребує створення системи інформаційного забезпечення користувачів інформації.

Інформаційні потреби формуються під впливом багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів, що пов'язано з необхідністю вирішення перспективних (стратегічних) та оперативних (поточних) завдань.

Користувач інформації – кінцева ланка будь-якої інформаційної системи.

Інформаційна потреба – це усвідомлена необхідність отримання окремим користувачем чи колективом, групою користувачів інформації, яка відповідає характеру їхньої роботи, темам дослідження, напрямкам навчання, самоосвіти, інтересам тощо.

Інформаційна потреба обумовлює появу інформаційного інтересу, інформаційний інтерес реалізується в інформаційному запиті, інформаційний запит, якщо він реалізований (задоволений), завершується використанням інформації.

Послідовний ланцюжок інформаційних потреб, інтересу, запитів і використання інформації складає інформаційний цикл[1].

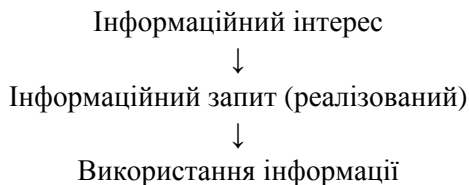
Схематично інформаційний цикл можна зобразити так:

Інформаційна потреба

Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства

2013

Інформаційний цикл має завершений характер, якщо використання інформації відповідає потребі в ній.

Інформаційний інтерес та інформаційний запит є вираженням інформаційних потреб, активною формою їх існування. Як необхідна ланка інформаційного циклу, інформаційний інтерес проявляється на стадії інформаційної діяльності.

Термін «інформаційна діяльність» має багато визначень. Закон України «Про інформацію»[3] тлумачить інформаційну діяльність як сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави. Так, сукупність дій розглядається як сукупність процесів збору, аналізу, перетворення, збереження, пошуку та поширення інформації.

У ст.14 цього Закону визначено види інформаційної діяльності – це одержання, використання, поширення та збереження інформації. Аналіз і перетворення інформації в законі не розглядаються, але саме процеси опрацювання первинної (вихідної) інформації відповідно до інформаційних потреб користувачів складають сутність інформаційної діяльності. Користувачами, як вже вище зазначалося, виступають громадяни, юридичні особи та держава.

Користувачами наукової бібліотеки Криворізького педагогічного інституту є викладачі, аспіранти, студенти, співробітники, вчителі та учні гімназій, ліцеїв, шкіл, училищ міста тощо (за єдиним обліком на 01.01.2013 р. 7755 користувачів). Метою бібліотеки Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» є

задоволення наукових, навчально-виховних потреб користувачів. За 2012 рік усіма структурними підрозділами бібліотеки обслуговано 23372 користувачів.

Головну роль у задоволенні інформаційних потреб користувачів відіграє інформаційно-бібліографічний відділ.

Головними завданнями роботи відділу є:

- інформаційно-довідкове обслуговування студентів, викладачів, аспірантів, співробітників;
- пошук, відбір, бібліографічний (аналітичний) опис джерел інформації (книги, статті із збірників, журналів, газет), їх систематизація та відображення в систематичній картотеці статей на допомогу навчальній, науково-дослідницькій діяльності користувачів наукової бібліотеки;
- створення електронної бази даних аналітичних описів статей з періодичних видань та наукових збірників з використанням інформаційно-пошукової системи "УФД/Бібліотека";
- виконання бібліографічних довідок (адресних, фактографічних, уточнювальних, тематичних (у т.ч. письмових) з використанням паперових та електронних (у т.ч. INTERNET) вітчизняних та зарубіжних інформаційних ресурсів;
- консультування з питань роботи з довідково-пошуковим апаратом;
- допомога в пошуку і відборі джерел інформації для написання курсових, кваліфікаційних, магістерських робіт, дисертаційних досліджень;
- консультування з питань складання списків літератури;
- популяризація бібліотечно-бібліографічних знань шляхом проведення зі студентами I курсу занять з основ інформаційної культури;
- створення бібліографічних посібників (рекомендаційних бібліографічних покажчиків, анотованих інформаційно-бібліографічних оглядів; реферативних оглядів статей з фахових наукових збірників, що видає Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»);
- участь у корпоративному проекті, започаткованому ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, з формування галузевого

Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства
2013

сегмента з питань педагогіки, освіти та виховання у загальнодержавному реферативному електронному ресурсі "Україніка наукова" та Українському РЖ "Джерело", серія 3 "Соціальні і гуманітарні науки. Мистецтво" (створення реферативної продукції на збірник наукових праць «Педагогіка вищої та середньої школи», засновником якого є Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ "Криворізький національний університет");

- інформаційний супровід конференцій, семінарів, нарад тощо;
- створення віртуальних виставок.

Інформаційно-бібліографічний відділ у своїй діяльності спирається на довідково-бібліографічний апарат. Відділ має довідково-інформаційний фонд, у складі якого – словники, енциклопедії, довідники, наукові видання, бібліографічні покажчики з окремих галузей знань, реферативні журнали. У фонді також представлені автореферати дисертацій, видання з історії Криворіжжя, наукові праці викладачів Криворізького педагогічного інституту. В інформаційно-бібліографічному відділі постійно діє виставка «Наукові праці викладачів Криворізького педагогічного інституту». Щомісяця оновлюється виставка «Нові книги», на якій представлені нові надходження до наукової бібліотеки. Для користувачів бібліотеки проводяться Дні інформації. Щоквартально видається «Інформаційний бюлетень: нові надходження до бібліотеки».

Співробітники відділу організують тематичні перегляди, книжково-ілюстративні виставки. Також проводяться Дні кафедр, на яких надається інформація про надходження нової літератури, про забезпеченість навчальними посібниками студентів, про передплату періодичних видань.

Пріоритетним напрямом у планах діяльності інформаційно-бібліографічного відділу залишається оперативне, якісне і своєчасне задоволення інформаційних потреб користувачів з використанням новітніх технологій, створення

електронних ресурсів, запровадження в інформаційно-довідкове обслуговування віртуальних послуг.

Бібліотекарі Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» і в ХХІ ст. керуються п'ятьма законами бібліотечної справи, сформульованими ще в 1928 році ХХ ст. індійським бібліотекарем та філософом Ш.Р.Ранганатаном:

1. Книги слід використовувати.
2. Кожному читачеві свою книгу.
3. Кожній книзі свого читача.
4. Бережіть час читача.
5. Бібліотека – це організм, що постійно зростає [4].

Кожного дня черговий бібліограф:

- надає різні види бібліографічних довідок;
- проводить роз'яснення щодо пошуку інформації;
- дає рекомендації, де повніше висвітлено матеріал;
- ознайомлює користувачів з довідково-пошуковим апаратом.

Так, у 2012 році бібліотекою Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» видано 2300 довідок.

Вирішальною умовою ефективного задоволення інформаційної потреби є чітке усвідомлення та чітке формулювання того, яка інформація дійсно потрібна користувачеві. Обслуговування повинно бути не лише приємним, а й, в першу чергу, якісним.

Отже, правильний запит і якісне обслуговування призведе до завершення інформаційного циклу – використання інформації.

У наш час вимоги користувача до бібліотечно-інформаційного обслуговування значно підвищилися. В особі бібліотекаря він вбачає, насамперед, компетентного консультанта, бібліографа-аналітика. Саме у процесі обслуговування відбувається взаємодія двох суб'єктів – користувача і бібліотекаря. Один виступає як споживач

бібліографічної інформації, а інший – як провідник для задоволення інформаційних потреб.

Список використаних джерел:

1. Кулицький С. П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління : навч. посіб. / С. П. Кулицький. – К. : МАУП, 2002. – 224 с. : іл.
2. Про бібліотеки та бібліотечну справу : Закон України від 27.01.1995 № 32 / 95-ВР (зі змінами та доповненнями) // *Голос України*. – 2000. – 5 травня. – С. 8–9.
3. Про інформацію : Закон України від 02.10.92 № 2782-ХІІ з наступними змінами і доповненнями. – К. : Книга, 1996. – Т.4. – С. 72–78.
4. Сукиасян Э. Р. К 100-летию со дня рождения Ш. Р. Ранганатана / Э. Р. Сукиасян // *Науч. и техн. б-ки*. – 1992. – № 9. – С. 57–64.